

به نام خدا

کاهش فرزندآوری و اثرات آن بر خانواده و جامعه

در سالهای اخیر تحولات جمعیت شناختی چشمگیری در جهان و ایران رخ داده است. طی ۳ دهه گذشته میزان یا نرخ باروری در ایران دچار افت شدیدی شده است. بروز چنین تغییرات وسیعی توجه پژوهشگران، سیاست‌گذاران و حتی عموم جامعه را به خود جلب نموده است زیرا علاوه بر اثرات بلامنازع این پدیده بر رشد جمعیت، مساله کاهش باروری می تواند اثرات قابل توجهی بر توسعه اقتصادی اجتماعی داشته باشد. علاوه بر آن از اثرات کاهش زاد و ولد میتوان تبدیل ساختار جمعیت از وضعیت جوان به سوی جمعیت سالخورده را نیز نام برد.

در تحقیقاتی که در زمینه علل و عوامل پدیدآورنده ی پدیده کاهش زاد و ولد و همچنین پیامدهای آن انجام شده اند دیدگاههای برخی والدین ایرانی بررسی شده که در آنها والدین برخی از این پیامدها را به صورت زیر برشمرده اند: تقویت احساس عزت نفس، لذت بردن از زندگی و پیشگیری از افسردگی، ایجاد احساس خوشبختی و زندگی در صلح و صفا، پایداریتر شدن روابط میان همسران و مستحکم تر شدن روابط خانواده، احساس مثمرتر بودن، داشتن هدف در زندگی زوجین، ایجاد امید. در یافته های پژوهشها دیده شده است که داشتن فرزند یک سرمایه گذاری بلندمدت برای خوشبختی است و موجب افزایش عشق، نشاط، سلامت روانی و نیز رشد و تعالی شخصیت والدین می شود.

نظر دین مبین اسلام نیز نسبت به فرزندآوری مثبت است و بر آن فواید و آثار مثبتی مترتب است، از جمله ی این آثار کمک به والدین، ادامه دهنده راه والدین، فرزند به عنوان اعمال متأخر، نعمت الهی و سبب امتحان والدین، افزایش روزی، طلب آمرزش برای والدین و سپر آتش بودن فرزندان قابل ذکر هستند. همچنین زندگی با فرزند کم، آسیب‌هایی را در پی خواهد داشت که کاهش روزی، برکت و سخت‌تر شدن تربیت دیگر فرزندان از جمله ی این آسیب‌ها است.

با توجه به دلایل کاهش گرایش به فرزندآوری مانند مسایل اقتصادی که منجر به تاخیر در ازدواج نیز شده اند، نیاز است مطالعات زمینه ای به منظور درک بهتر عوامل تمایل به فرزندآوری و پیامدهای کوتاه مدت و درازمدت آن صورت گیرد تا بتوان بر پایه ی نتایج این تحقیقات، تصمیم گیریها و سیاستهای مناسبی در مقیاس محلی و ملی اتخاذ نمود. همچنین نگرشهای نادرست در زمینه ی فرزندآوری خصوصا در برخی قومیتها ممکن است به این روند کاهشی دامن بزند که با شناسایی این نگرشها و اعمال اقدامات آموزشی میتوان در جهت رفع این معضل گام برداشت. بسته های تشویقی در این خصوص بایستی چندجانبه، طولانی مدت و با پشتوانه قانونی با در نظر گرفتن زیرساختهای اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی باشد. یکی از حوزه های مهم در این زمینه بایستی دیدگاهها و نگرشهای زنان شاغل نسبت به آینده جامعه ایران باشد، لذا ضروری است با ترغیب این زنان از طریق رسانه ها بر ابعاد غیرمادی این پدیده تاکید شود.